

božansko novo G. W. Hofmann

NOVICE

šolstva popisno
G. W. Hofmann

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novice izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiwels.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI.

V sredo 9. marca 1853.

List 20.

Priporočilo zastran krompirja našim kmetovavcem!

Ker se bliža čas, da se bo krompir sadil, bi utegnile prav biti našim kmetovavcem vnovič na serce položiti, kar so „Novice“ že lani priporočevale: ga kakor kmal se more, to je, prec o prvi pomladi, saditi. To priporočilo se bere tudi v časniku narodne Francoske akademije kmetijstva, obertnijstva in kupčijstva (Journal mensuel des travaux de l'academie nationale agricole etc. *), ktera po mnogih skušnjah francoskih kmetovavcev svetuje, ne muditi se s sadilam krompirja berž o prvi spomladi. Čeravno pri zgodnjem sajenju krompirju marsiktera kal še morebiti pozébe, se vendar zgodnji krompir čverstejši v rasti obnaša in bolj zdrav ostane, kakor pozno sajeni.

Tudi so skušnje učile, da se je krompir na jesen sajen prav dobro obnesel, posebno na dobro gnojnih njivah po lanu in konoplji, ki se posebno priporočajo za pridelovanje zdraviga krompirja.

Močno hvalijo Francozi tudi krompirju namenjeno njivo v jeseni pognojiti, in ga na tako v prvi spomladi preorano polje prec saditi.

Iz vsih skušnjah na Francoskim je očitno, da se na jeseni pognojeno njivo zgodnjem spomlad sajeni krompir nar boljši obnaša.

Preteklo leto so tudi skušnje na mojem gradu na Fužinah pod Ljubljano pokazale, da tistiga krompirja, ki smo ga zgodnjem (mesca sušca ali marca) sadili, se je nar več pridelalo, tudi je bil prav dober in je celo malo gnjil.

Pozneje, 18. majnika, sajeni krompir, čeravno imenitne sorte iz Francoskiga (mókar, farinose) je scer prav lepo pognal, pa je kmalo omedlel in zlo gnjil.

Še pozneje sajeni krompir, to je, mesca rožnika ali junia, je skorej vés sognjil.

Naj bi se kmetovavci po Slovenskim po tem ravnali in kmal ko morejo krompir saditi!

F. Terpinc,

predsednik kmetijske družbe.

Podúk v hmeljoreji.

Do sedaj po Slovenskem še malo znana hmeljoreja (Hopfenbau) po nekterih deželah, kodar jo spogajo, tako obile pridelke donáša, da se nam potrebno zdí, jo tudi Slovencom priporočiti, in v

*) Nazóci oménik narodne akademije kmetijstva, obertnijstva in kupčijstva v Parizu nam dá vsečo prilóžnost povedati, da je slavna akademija prečastitemu predsedniku krajnske kmetijske družbe g. F. Terpinc-u lani akademijni diplom poslala in ga za svojega uda izvolila.

Vred.

tem namenu po željah mnogih kmetovavcev hmelja popis, rejo in obravnavo pridelka po nar izverstnišem navodu Fr. W. Hofmana v Pragi v kratkem tudi po „Novicah“ zglasiti.

Hmelja popis.

Iz korenin, kakor les terdih, poganjajo vsako leto prve dni pomladi štirivoglate mladike, ktere se po bližnjih oporah opletajo in 30 do 40 čevljev visoko zrasedo. Perje, razcepljeno v 3 do 5 lopatic, je 3 do 6 pavcov dolgo, na verhu nekoliko manjši.

Hmeljova spóla raseta enako konopli vsak-sebi; nektere stebela so namreč zgolj moškega, druge spet le zgolj ženskega spóla. Moški ocvetejo, in cvet se osuje, brez da bi kaj hmeljnih steržkov napravil. Ženski spol napravi steržke enake mecesnovim, v kterih tiči pod vsakem perescem konopli enako zerno ob času zrelosti obdano z rumeno smolo, ktero hmeljovo moko imenujejo. Po množini te moke se ceni vrednost hmelja.

Sploh se razdeli hmelj v divji, in v pitani ali žlahni hmelj.

Divji hmelj rase po celi Evropi v borštih in mejah, tudi v Ameriki ga je veliko. On napravi veliko zernja, pa le malo moke; za tega voljo olarji steržke divjega hmelja komaj del memo steržkov pitanega hmelja cenijo, ter ga le ob pomanjkanju ali o hudi dragini pitanega rabijo.

Pitani ali žlahni hmelj.

S posebno obravnavo zboljšani hmelj, kteri napravlja veči steržke memo divjih z obilo hmeljovo moko pa malo ali clo nič zernja, imenujejo pitani ali žlahni hmelj.

V Evropi se dobi dosto žlahnega hmelja, zato ni prašanja po divjem, in ravno zato se jemljejo sadike za napravo novega hmeljoverta od pitanega hmelja. Sadike moškega spóla so v hmeljovertu nepotrebne, ker sadike ženskega spóla ne potrebujejo oplode za priredbo dosto hmeljove moke ali smole; semensko zernje pa za rabo nima nobene vrednosti, ker ni navada hmeljovih sadik iz semena ravnati, marveč jih od starih žlahnih štorov jemati.

Sadike žlahnega hmelja usečno posajene poganjajo prvo leto mladike za perst debele in do 16 komolcov, to je, 4 sežnjev, naprejšne leta clo do 28 komolcov dolge. Cvet ali steržek ženskega spóla žlahnega hmelja zrasedo navadno za pavc tudi za 2 pavca dolg, kteri dozorjen ima biti na spodnjem tanjšem koncu zapert, rumenkasto zelen, gost, skoro štirivoglast v peclu, in v sterženu tenak, brez semena, pa z obilo hmeljevo moko in smolo.

(Dalje sledi.)